התיישבות

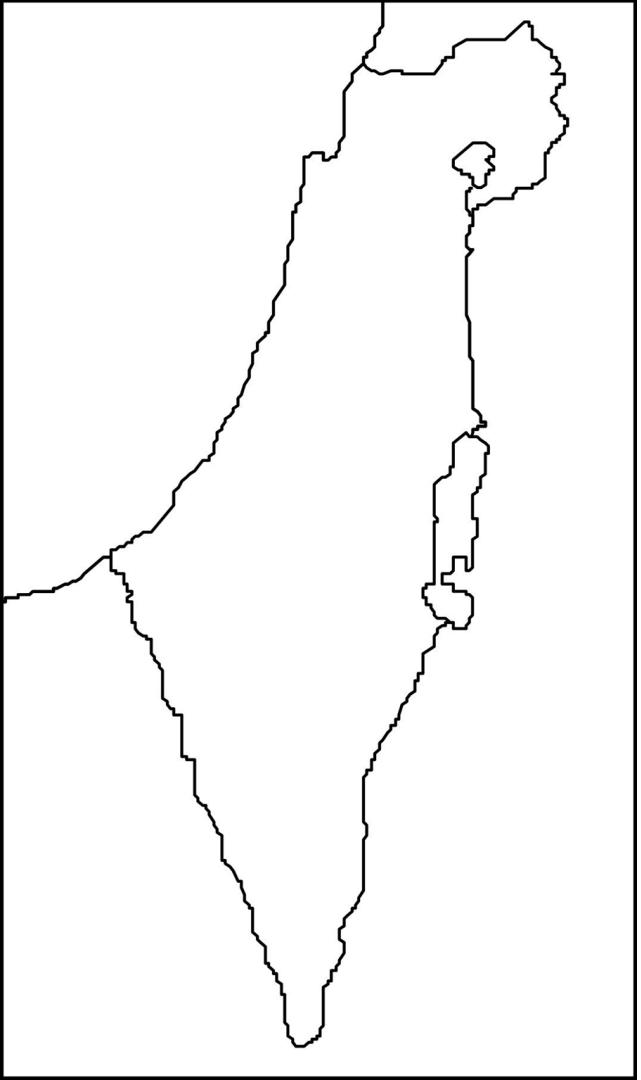

שאלות לבירור :

של מי הארץ הזאת?

מי קובע את זה?

איזה צדדים אתם מכירים בסיפור?

מה האינטרס של כל צד?

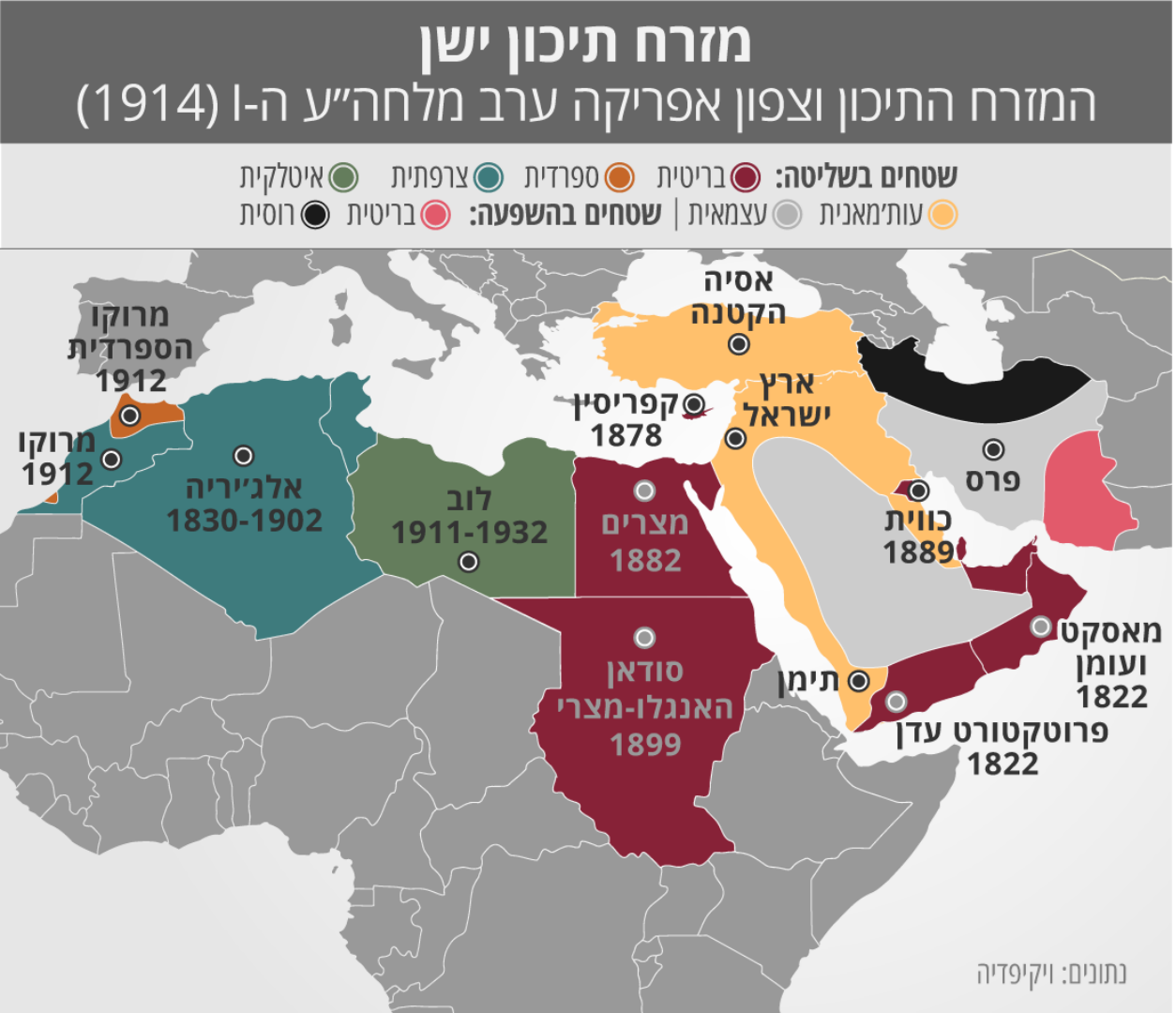

של מי האדמה?

קרקעות ארץ ישראל תחת האימפריה העות'מנית (טורכית):

- מותר למכור קרקע רק למוסלמים אזרחי האימפריה
- רוב אדמות הארץ היו בבעלות משפחות עשירות מסוריה ולבנון
- על האדמות ישבו חקלאים (פלאחים) ורועי צאן (בדואים) ששילמו לבעלי הקרקע מס (בדרך כלל בסחורה)
- יהודים הצליחו לקנות שטחים ע"י שוחד או בעזרת משתפי פעולה

עוד היום תצלצל בעיני הקינה שנשאו ערביות ביום שעזבו משפחותיהן את הכפר ג'עוני ,הוא ראש-פינה ,ללכת ולהתיישב בחורן אשר מעבר לירדן מזרחה .הגברים רכבו על החמורים והנשים הלכו אחריהם הלוך ומרר בבכי ,וימלא העמק קינתן . לרגעים עמדו ונשקו את האבנים והעפר ... (האדמה נרכשה ע"י יהודים מבעלי הקרקע הערבים שגירשו את הפלאחים שישבו עליה)

בשעה שאנו מרגישים את אהבת המולדת בכל עזוזה אל ארץ אבותינו ,אנו שוכחים שגם לעם החי בה עתה יש לב רוגש ונפש אוהבת .הערבי ,ככל אדם ,קשור הוא במולדתו בעבותות חזקים . (יצחק אפשטיין ,"שאלה נעלמה", 1907)

ממה מורכבת אהבת הארץ של הערבים ?
במה דומה ובמה שונה משלנו?

ההתיישבות היהודית עד 1914 (העלייה ה-1 וה-2)

60,000 יהודים

420,000 דונם נרכשו ע"י אגודות פרטיות

הוקמו 51 מושבות

עבודה חקלאית ,פועלים יהודים וערבים

איזו מסקנות ניתן ללמוד מהמפה?

המזרח התיכון בין שתי מלחמות עולם

ההתיישבות היהודית 1918-1931 (העלייה ה 3-וה-4)

לארץ עולים 300,000 יהודים נוספים .בבעלות יהודית 1,200,000 דונם של קרקעות

ההתיישבות העובדת

קיבוצים שיתופיים

מושבי עובדים

תל אביב - העיר העברית הראשונה

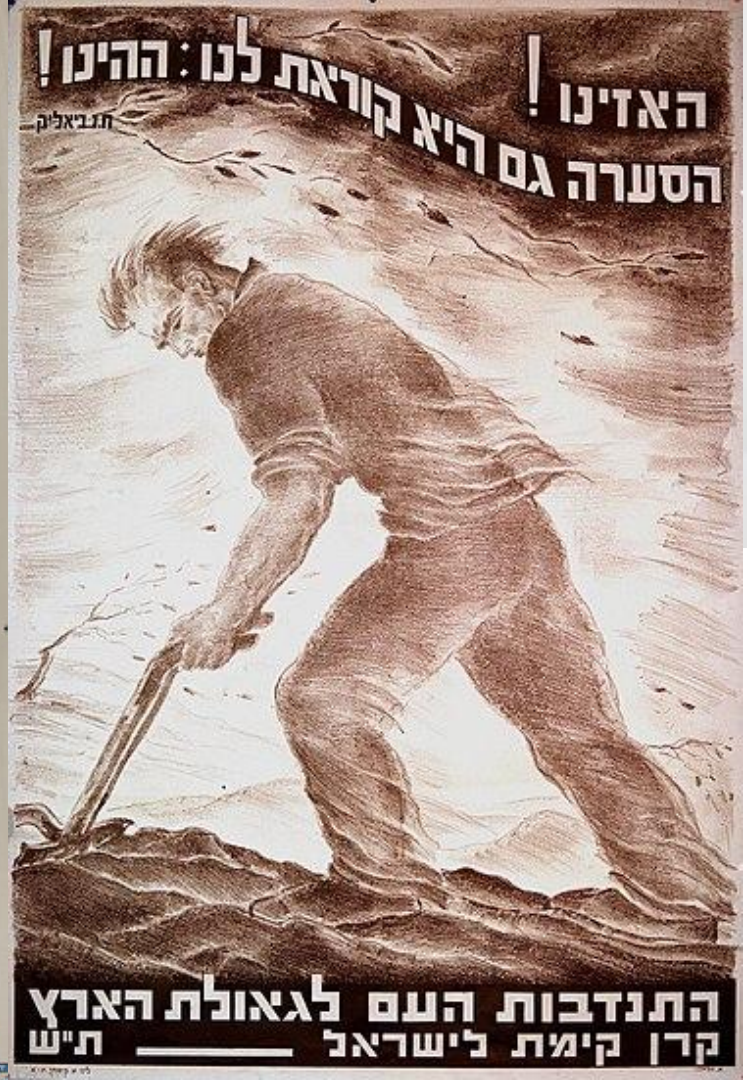

אילו תחושות יוצרת הקמת ל אצל "קק יהודים ואצל ערבים?

1936-1939 המרד הערבי הגדול (מתוך "תקומה")

10:08 - 15:12, 20:00 - 23:20

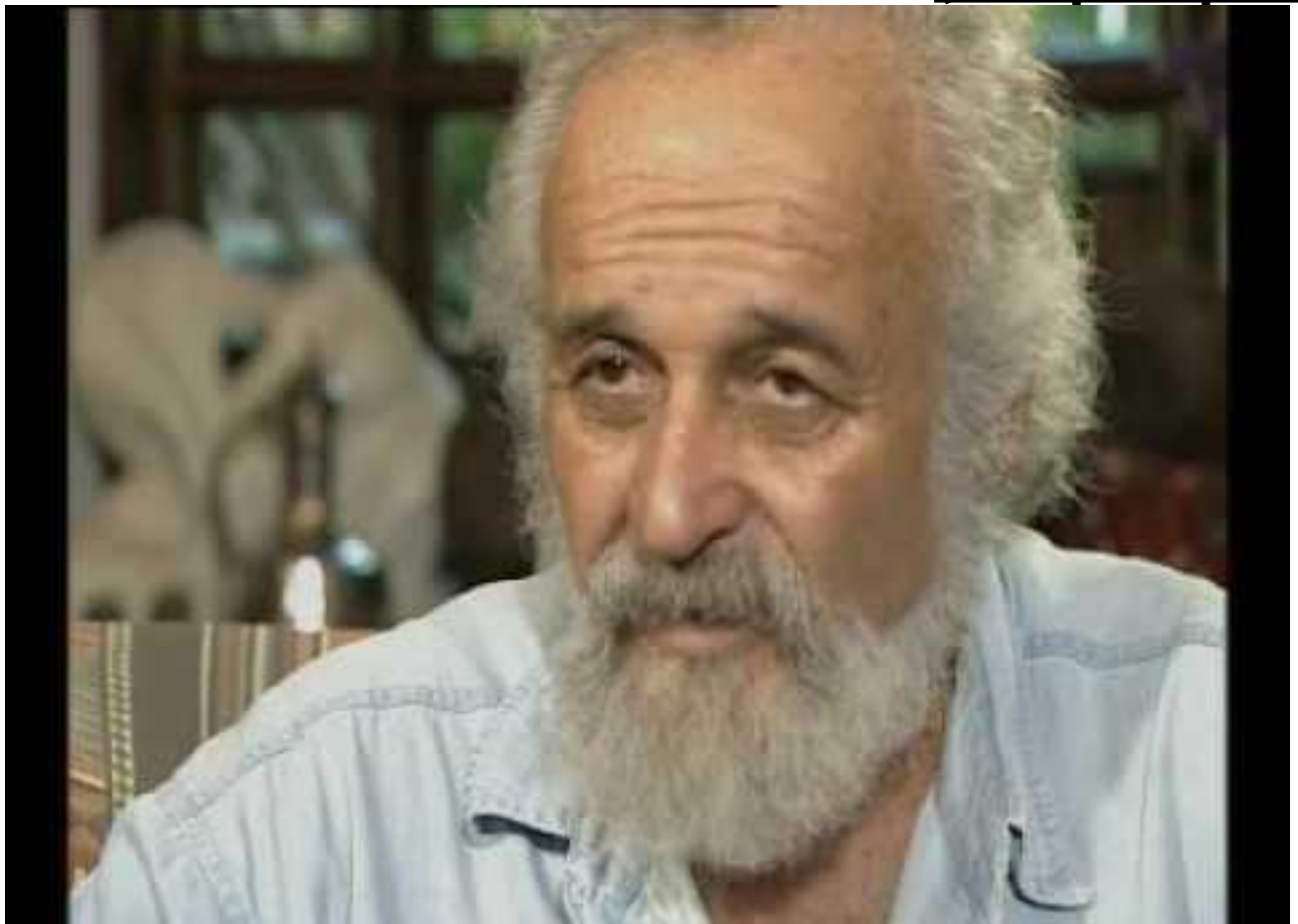

קרקעות בבעלות יהודית 1936

שאלות לבירור:

מה היתה התגובה של הציבור הערבי?

למה לדעתכם זאת היתה התגובה?

של מי התפקיד של ה"מבוגר האחראי ?"למה המרד לא נבלם על ידי "מבוגר אחראי?"

מה היתה תגובת הנהגת היישוב?

ועדת פיל

1. בא"י חיים היהודים והערבים שלהם יש שאיפות לאומיות מנוגדות ולכן אין סיכוי לחיים משותפים ביניהם.
2. מדיניות המנדט הבריטי רק החריפה את הסכסוך בין ערבים ליהודים ,לכן יש לסיים את המנדט הבריטי ולחלק את הארץ לאזור שיהיה בשליטה בריטית ,למדינה יהודית ומדינה ערבית .שתי המדינות יהיו נתונות לפיקוח בריטי.

תוכנית החלוקה של ועדת פיל, יולי 1937

המדינה הערבית המוצעת,1937. עבר הירדן כבר נחסמה בפני התיישבות יהודית קודם לכן.

האזור שהוצע להותירו בחסות בריטית.

המדינה היהודית המוצעת,1937.

גבולות המנדאט על ארץ ישראל.

ההתיישבות היהודית - 1936-1939

52 הנקודות -חומה ומגדל

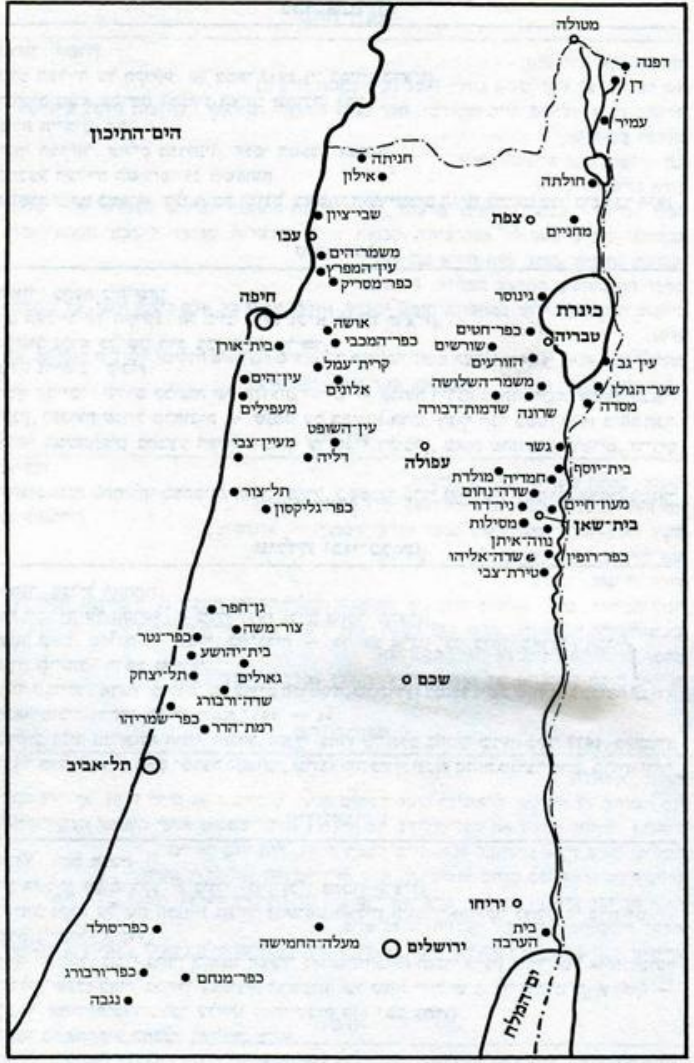

הארגון והביצוע היו בידי ארגון "ההגנה" .זהו למעשה ארגון המחתרת היחידי ששיתף את עצמו במפעל התיישבות אזרחי משקי במהותו בראותו את תרומת ההתיישבות למאבק המדיני-בטחוני.

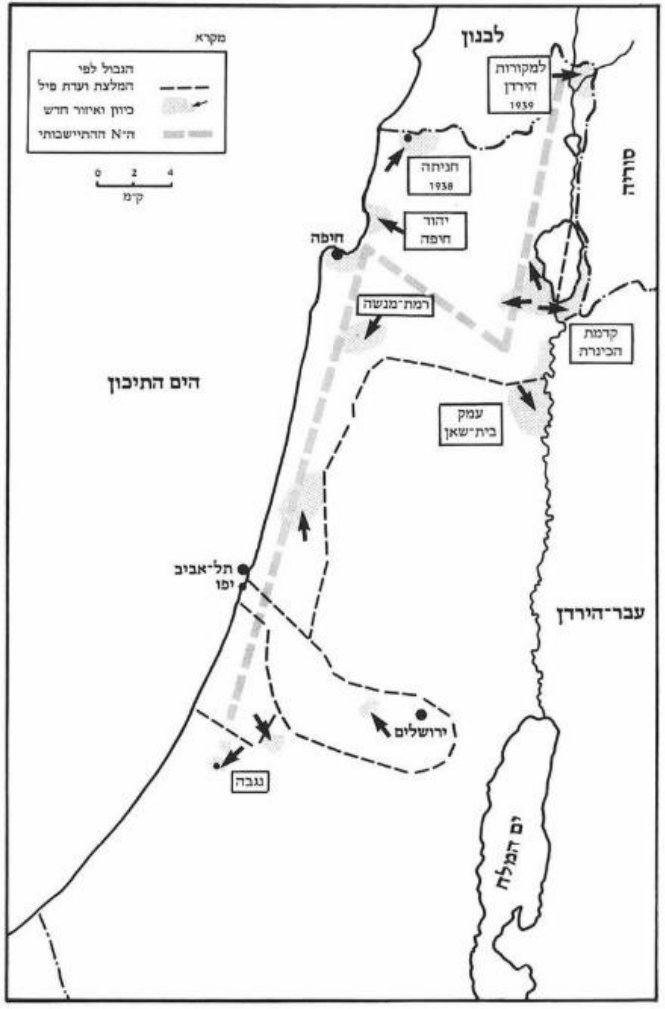

המתקפה ההתיישבותית בשנים 1939-1936

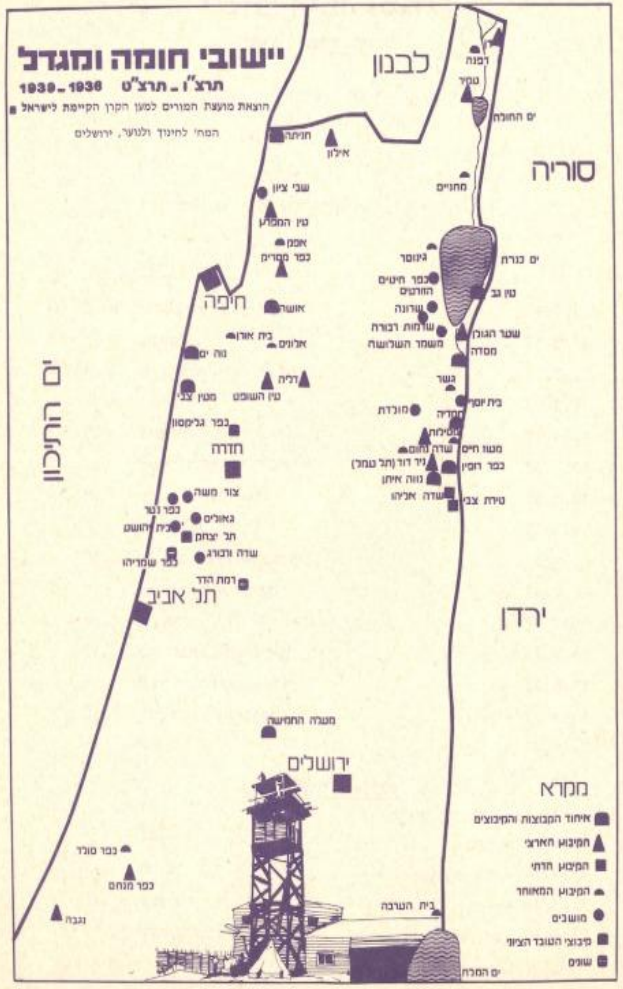

הספר הלבן ה3, 1939-

1939| הספר הלבן ה3

- הגבלות על עלייה ורכישה של קרקעות
- הקמת מדינה דדלאומית ברוב ערבי

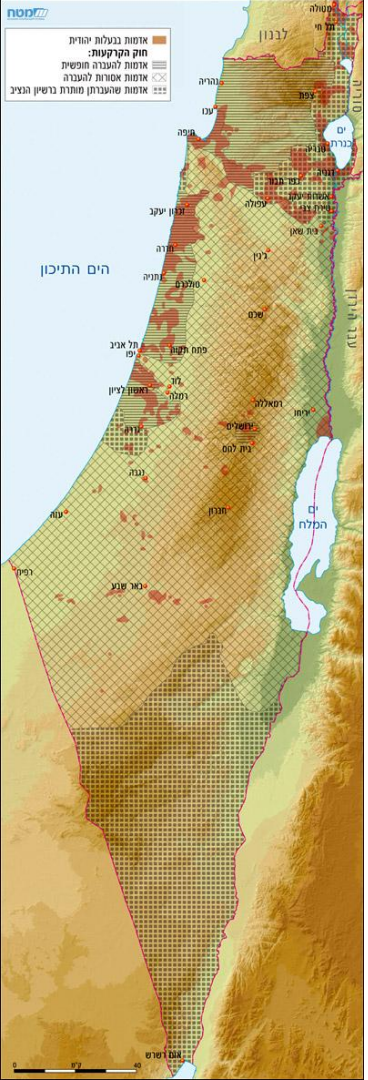

א .מגביל את העלייה ל 75,000 עולים תוך 5 שנים

ב .מגביל רכישת הקרקעות לחמישית משטח הארץ . 65% משטח הארץ היה אסור לרכישה.

ג .קורא להקמת מדינה דו לאומית תוך 10 שנים.

הספר הלבן חונק את השאיפות של היישוב היהודי להתפתח ולגדול כדי להפוך למדינה.

"אנחנו עומדים למחרת פרסום חוק-הקרקע .וַדאי אין זה דומה לחוקי-נירנברג .עדיין יהודי ארץ –ישראל כאנשים אינם במצבם של יהודי גרמניה .אפילו לא של יהודי לבוב או ורשה ,אולם מבחינה ציונית —ואיני יודע בחינה אחרת — מצבנו גרוע ממצב היהודים בגולה החשכה ביותר .הרדיפות בכל ארץ וארץ פוגעות ואך ורק ביהודי אותה הארץ .מה שקרה פה פוגע בלב העם ,מתנקש בנשמתו ".

דויד בן גוריון -על תקנות העברת הקרקעות

הקמת נקודות התיישבות חדשות הייתה חלק מהמאבק של היישוב היהודי בשלטון הבריטי עוד משנות השלושים ("חומה ומגדל") .המטרות בתחום זה היו:

1. להגשים את הרעיון הציוני ואת **בנין הבית הלאומי** (חלק מרכזי בבניין הבית הלאומי היה עלייה והתיישבות.)
2. **מלחמה בספר הלבן ובחוק הקרקעות** שאסרו רכישת קרקעות במקומות רבים.

.3ההתיישבות תשפיע על **גבולות המדינה בעתיד** –היכן שיהיו יישובים יהודים הגבול יעבור מעבר להם.

"עלינו לעזור לצבא [הבריטי] כאילו לא היה ספר לבן ,ועלינו להילחם בספר הלבן כאילו לא היתה מלחמה ".בן גוריון בישיבת מרכז מפא"י בתל אביב 12 , בספטמבר 1939

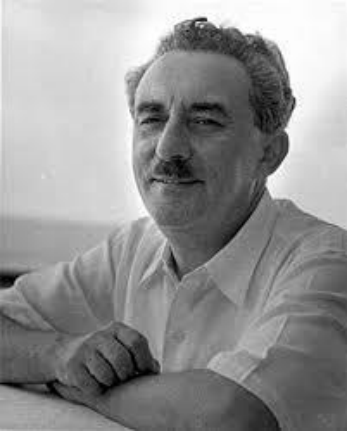

"את גבולות הארץ לא קבעו תביעותינו ההיסטוריות, אלא הנקודות שהיו לנו. תפקידנו עכשיו הוא – לחטוף וליישב"

(משה שרת, ישיבת מפ"אי ב- 7.6.1937, מתוך אתר העמותה למורשת משה שרת)

הבל

שלון פעלי ארץ ישראל

ישובי הנגב נגאלו מבדידותם

אחד־עשר ישובים חדשים בדרום ובנגב

הכבשים הבריטי מצרים ומארץ־ישראל לקניה?

לונדון חוששת להחמרת היחסים עם ואשינגטון בשל ארץ־ישראל

11 הנקודות בנגב

בלילה שבין 5-6 באוקטובר 1946
,במבצע סודי ,עלו לקרקע 11
יישובים חדשים בנגב

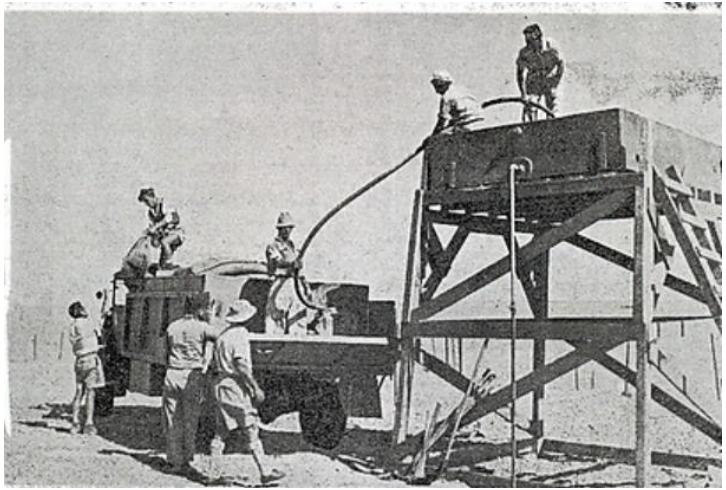

"לפנינו לא רק העובדה המרהיבה כשלעצמה של יצירת שלושים נקודות חדשות ,המלוות בעטרת גבורה ,אלא דווקא האופי ההתיישבותי של פעולה זו .לא צריך שייווצר הרושם כי יש כאן רק גבורה לשמה ,כי הנוער שלנו מצא בדרך זו מוצא לייצר ההעזה וחירוף הנפש שלו .ולא צריך גם שייווצר הרושם כי כל הפעולה הזאת מכוונת אך ורק למטרה הפוליטית של הבטחת הגבולות .יש בה כמובן מכל אלה ,אבל יש גם יותר מזה .בעיקרו של דבר זוהי התיישבות ,המשך אורגני של הפעולה ההתיישבותית שלנו ,אשר כמובן פושטת צורה ולובשת צורה ומסתגלת לתנאים המיוחדים שבהם אנחנו עובדים כיום .**כל נקודת יישוב חדשה היא כמובן נשק רב ערך ,מבצר ,כוח פוליטי ,אבל המטרה היא התיישבות"**

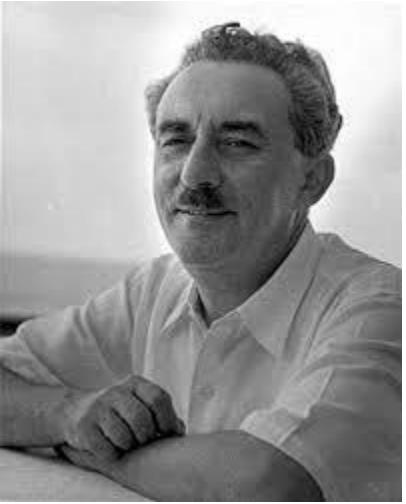

משה שרת

"ארבעה הם שטחי המאבק .ורק בארבעתם יחד כחזית שלמה ,כחזית שלמה ,נתגלם הביטוי השלם למלחמת הישוב לעצמאותו .הראשון והעיקרי נתגלם במפעל ההעפלה .השני ,מצא את ביטויו בהתיישבות מתפרצת אל אזורי הארץ האסורים .השלישי ,בפגיעות ישירות במתקנים חיוניים לשלטון – לשם סיוע להעפלה וערעור מעמדו של השליט .והאחרון אחרון –חיזוק המרות הלאומית הפנימית כשלטון אמיתי העומד מעל לזכויותיה של ממשלת המנדט ,המסוגל לקרוא את היישוב כולו למרי ולמרד ,להבלגה ולהתאפקות ,לארגון כוח מאומן ומזויין ,להכוונת הייצור ולקבלת עול-מסים – ובמשפט אחד :למילוי כל החובות והמשימות של עם לוחם היוצר לו כוח שלטון אלטרנטיבי בארץ כולה .המערכה הקיפה את כל התחומים שבהם הניח השלטון מכשולים ואיסורים על דרך המפעל הציוני".

יגאל אלון /מלחמת היישוב לעצמאותו

תרגול מטלה לדוגמה במבחן הפנימי

טיעון -טענה+נימוק

הסקת מסקנות ממפה -קריאת כותרת ,מקרא המפה ,והתרשמות ממה שיש במפה ,לפי מקבץ ישובים ,אזורים בארץ.

טענה (claim)

אמירה שניתן להתווכח על הצדקתה ,נכונותה , אמתותה או תקפותה .טענה עשויה להיות עמדה , קביעה של קשר היסטורי ,דעה ,השערה ,מסקנה או תיאוריה.

נימוק

הוא אמירה המובאת לתמוך בטענה ולבססה

(למה הטענה שלי מוצדקת/נכונה/עדיפה)

את הנימוק בהיסטוריה חילקו לשני חלקים:

1. עובדה/ות היסטורית רלבנטית (ראיה)

העובדה ההיסטורית מוגדרת בזמן ובמקום ואין ויכוח באשר לאמיתותה

1. הסבר

כיצד ומדוע העובדה/ות מבססת/ות את הטענה

(בהשאלה :כיצד הראיות מוכיחות את הטענה)

לטובת תרגול

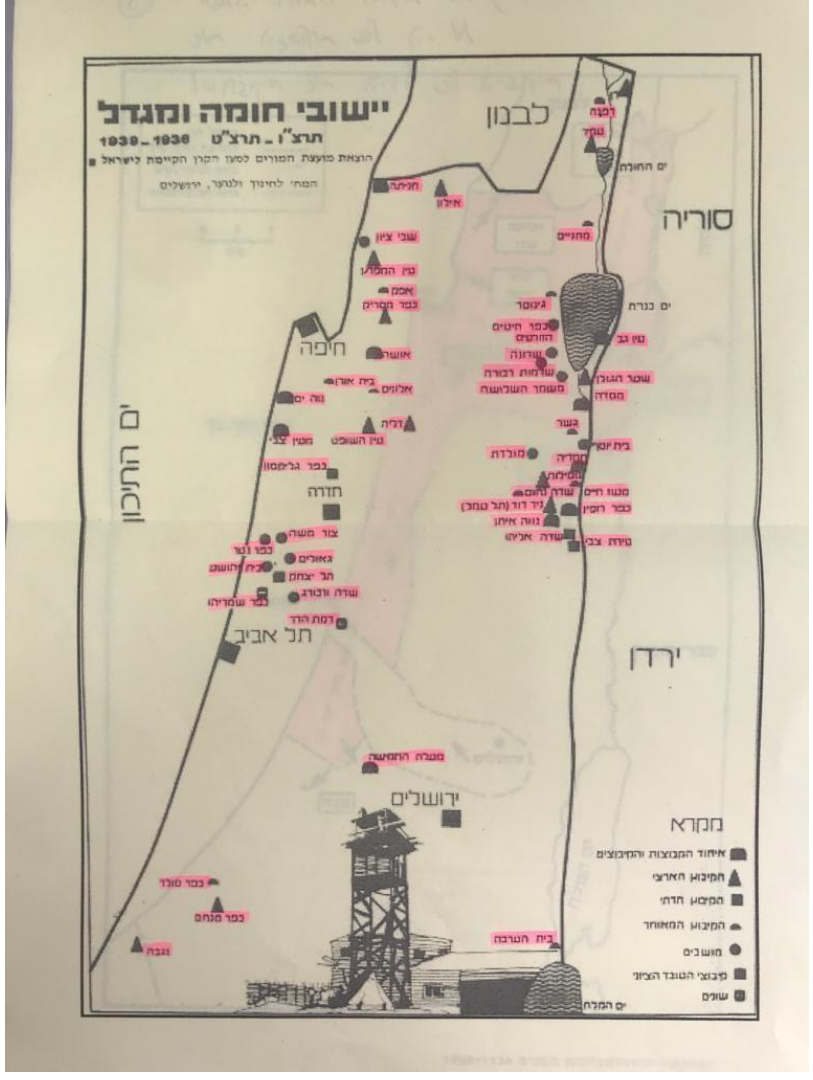
יישובי חומה ומגדל
תרצ"ו - תרצ"ט 1936 - 1939
לבנון
סוריה
ירדן
חיפה
תל אביב
ירושלים
ים התיכון
מקרא